

سه ره تايهك بو خويندنه وه يه كي نوئي ميژووي چه پي كوردی (عیراق)

ئه مجهد شاكه لی

- به شی شه شه م - بوبینی به شه کانی تر کلیکی ئیره بکه

په وهندی ئیبراهیم ئه حمهد و هاویرانی به ئیسرایله وه

یه کیه تیی نیشتمانی کوردستان، به روگر و دریزه پیده ری بیری ئیبراهیم ئه حمهد و جه لایه تی، له کتیبچه یه کدا به نوی "په وهندی سه رکرده یه تی بارزانی به ئیسراییل و ده سگای جاسوسی مؤساده وه - ارتباط القيادة البارزانية باسرائيل و جهاز مخابراته الموساد"¹، وهك ئه وهی، كه بو خویان نه بايان دیبیت و نه باران و داهینان کردیبت و دوزینه وه یه کی یه کجار گرنگان ئه نجام دایبت، پر به زار هاوار ده کهن و باس له چهن دؤکیۆمینتیک ده کهن، له مه ر په وهندی سه رکرده یه تیی بارزانی به ئیسرایله وه، كه ده ستیان كه وتوو و له دوو توپی ئه و کتیبچه یه دا بلاویان کردوو ته وه. له ویدا نوی بارزانی و هه ردوو کورانی: ئیدریس و مه سعوود، وهك خیانه تکار و جاسوس و نوکهری ئیسراییل و زایونیزم و ئه و شتگه له نیو ده بن. یه کیه تیی به و باسه یان گه ره کیانه به خه لک بلین، ئه وان و سه رانی کون و نوی ئه وان، گه لیک خاوین و شه ریف بوونه و هه ن و هه یچ کات په وهندی نوکهریه تیی و پاشکۆ به تیان به هه یچ کهس و لایه نیکه وه نه بووه و نیبه، لی میژوو و نالیت و په ریزی ئه وان هه ینده خاوین نیبه وهك خویان ده یانه وه یت پیشانی بدن، به لکه هه رده م ته واوی ره وتار و بیرورا و هه لسوکه وت و په وهند و بۆچونه کانیان، نه خاسمه هی سه رانیان، جیی گومان و سه رنجی خه لکی کورد بوونه. ئه وان و له پیش هه مووانیشدا ئیبراهیم ئه حمهد و جه لال تاله بانی بو خویان - له کاتیکدا که نه بارزانی ئاگای لیوو و نه ئیدریس و مه سعوودیش، له و ئاسته دا بوونه، که وه ها کاریکیان له ده ست یبت - له په وهند کردن به ئیسرایله وه پیشه نگ بوون. له سه رده میکدا که بزاقی چه پ و سؤسیالیستی، ته واوی جیهانی ده هه ژاند و، شۆرشگیرانی جیهان به ئومیده وه چاویان بریوو و شۆرش چی، کووبا، ئه لجه زائیر و فلسطین، ماو، کاسترو، گیفارا و بینیلایان به نیشانه ی شۆرشگیر و نموونه ی ریه ر و تیکۆشه ر ده زانی و خوارووی ئه فریقا و ئیسراییل و... به دزیو و خراب داده نا، ده سته ی ئیبراهیم ئه حمهد - به پیچه وانیه هه موو بانگاشه یه کی خویانه وه - ریک له و کاته دا، په وهند به ئیسرایله وه ده به ستن و دؤستایه تی له گه لدا ساز ده کهن. بیگومان ئیستا که له سه ر په وهند کردن به ئیسرایله وه پیشبرکی ده کریت و "تازا و هاوچه رخ و نوخوار و پیشکه وتوو!" ش ئه وه یه بروای به په یامی ئیسراییل و پشتیوانانی هه یبت و زووتر خویان پی بگه یه نیت، لی ئه و ده مه به شه رم و خیانه ت و کۆنه په رستی، داده نرا. سالی ۱۹۶۱، کاتیک که هه ول ده دریت بو ریکخستنی سه فه ری ئه ندازیار سه عدی ره واندری، ئه ندامی کۆمه له ی خویندکارانی کورد له ئه وروپا، بو ئیسراییل "ئیبراهیم ئه حمهدی سکرتری گشتیی پارتیی دیموکراتی ناوه ندی <مه به سته ی کوردستانه - شاکه لی> یه کیک له پشتیوانانی وی ده یبت. ئیبراهیم ئه حمهد خویشی ده سته ی کردبوو به ساز کردن په وهند له گه ل ئیسراییلدا"^۲. له ۱۹۶۴ دا که هیشتا په وهندی راسته وخۆ له نیوان ئیسراییل و بارزانی دا دروست نه بووو "ئیسراییل نامه یه ک بو بارزانی ده نیریت و تیدا داوی دامه زاندنی په وهندی راسته وخۆ ده کات، ئیبراهیم ئه حمهد لیسته یه کی به رینی داخوازی یاخیبووه کان به م شیوه یه ئاماده ده کات: ده هه زار تفه نگ، تۆپ، بازوکا، مین، ده سگای یته ل، ویستگه یه کی به هیزی رادیو، پاره و مه شقیکردنی پسپور و شاره زایانی ته قینه وه و کارزانی رادیو"^۳. له

¹ الإتحاد الوطني الكردستاني، ارتباط القيادة البارزانية باسرائيل وجهاز مخابراته الموساد، مطبعة الشهيد جعفر عبدالواحد، تشرين الثاني ۱۹۸۱. ئه م

کتیبچه یه بریتیه له ۸۴ روپه ل. تا روپه لی ۴۷، یه کیه تیی نیشتمانی کوردستان خوی نووسیویه تی. روپه لی ۴۲ تا کۆتاییش، بریتیه له چهن د گوتاریک، که چهن د ئیسراییلیه ک له رۆژنامه کانی ولاتی خویاندا بلاویان کردوو ته وه. یه کیه تیی نیشتمانی کوردستان، ئه و به لگه نامانایه ن - به قسه ی خویان - به وه رگیردراوی له "ده سگای توژیته وه فلسطینییه کان - مؤسسه الدراسات الفلسطینیة" له به یرووت، وه رگرتوو ه. سه یر له وه دایه،

فلسطینییه کان که بو خویان خاوه نی مه سه له ی فلسطین و په وهندی خه لکانی دیکه به ئیسرایله وه، به لای ئه وان وه ده بوو گرنگ بووایه، که چی ئه وان ئه وه یان پشتگۆی خستوو و ئه و گوتارانه ی نووسه رانی جووله کیان بلاو نه کردوو ته وه، به لام ئه مانه ی یه کیه تیی بو ئه وه ی هه رچی تاوانه بیخه نه ئه ستۆی خه لکی دیکه و خویان له به رده م گه لی کورد و فلسطینییه کاند، وا پیشان بدن که به غوسل و ده ستنۆژه وه ن، ئه و کاره یان ئه نجامداوه.

^۲ نکدیمن، شلومو، الموساد في العراق ودول الجوار، انهيار الامال الاسرائيلية الكردية، ترجمة بدر عقيلي، دار الجليل للنشر، عمان ۱۹۹۷، ص ۶۸.

³ سه رچاوه ی پیشوو، ل ۹۶.

مانگی ته ممووزی ۱۹۶۳دا له سهه داخوایی ئیبراهیم ئەحمەد و (ر) مەشق بە یەكەم كوردیك وهك كارزانی رادیو كرا و نیوی ئەندازیاری لی نرا^۴. ئیبراهیم ئەحمەد، پێوهندیشی بە وهگرتن و ناردنی چهکی ئیسراییلییه وه بو كوردستان هه بوو و دهستهی یه كه می هه ناردە ی چه كه كان، پێكهاتبوو له ده (۱۰) بازوكا به فیشه كانیانه وه، كه له ۱۸ ته ممووزی ۱۹۶۳دا گه یشتنه جیی مه به ست^۵. هه م ئیبراهیم ئەحمەد و هه م جهلال تاله بانی، خوش خوش سهردانی ئه وروپایان ده كرد، بو پێوه ندردنی پێویست به ئه وروپایه كانه وه و بو چاوپێكه و تنیش له گه ل ده سگای راگه یاندندا له وئ و "جاریکیان یه كێك له و چاوپێكه و تنانه له گه ل په یامنییری رۆژنامه ی حیروت، ئه هارون بن ئه فیجدور، له پاریس له ۲۴ی حوزه ییرانی ۱۹۶۳دا، ئەنجام درا، تاله بانی له ویدا بانگه وازیکی کاریگه ری بلاو كرده وه و داوای كرد، كه چهك و به تابهت چهکی قورس به جهنگییرانی كورد بدریئ^۶. ئه و بانگه واز و هاواری تاله بانی "زۆر چهپ و شوڕشگیڕ"، بو ئیسراییلییه كان بووه، نهك بو خهلكی دی. سالی ۱۹۶۳، شانیدیکی پارتیی دیموكراتی كوردستان، به سه رۆكایه تیی ئیبراهیم ئەحمەدی سكرتیر، گه شتیکی ئیران، سوڤییت و ئه وروپا ده كات و، له و گه شته دا چاوی به نوینه رانی ئیسراییل ده كه ویت و قسه یان له گه لدا ده كات^۷. ییگومان سه رانی سوڤییت، كه ئه وده م پشتیوانییان له مه سه له ی كورد ده كرد، ئامۆژگاری ئیبراهیم ئەحمەد ده كه ن، كه له گه ل ئیسراییلدا پێوه ندر ساز نه كات، وه لی ئه م گوئ به و ئامۆژگارییه نادات. له مانگی ته شرینی دووه می ۱۹۶۳دا ئیبراهیم و تاله بانی به بی ئاگادار كرده وه ی پێشوه خت گه یشتنه بالیوزخانه ی ئیسراییل له پاریس و خۆیان ناساند و داوایان كرد كه له گه ل نوینه ری مۆساددا كۆ بینه وه. نوینه ری ئه و كاته ی مۆساد، مه ناحیم نفوت، ناتوانیت نیوه رۆکی ئه و دیداره ی له بیر بچیتته وه و ده لی: ئیبراهیم ئەحمەد له یه كێك له هوتیله كان له به رده ممدانیش و وشه كانی هیشتا له بهر چاومن و له گویمدا ده زرنگینه وه كاتیک ده یگوت (نه نامان هه یه و نه شه كه ر و نه چای) و منیش له دلی خۆمدا گوتم ته ماشاكن به كوئ گه یشتووین، ئیمه ی جووله كه كه له پیناوی بوونی خۆماندا ده جهنگین، ئه وه تا یهك گه لی ته واو له به رده مماندا راده وه ستی و داوای كۆمه كان لی ده كات. ئیبراهیم ئەحمەد له گه ل سه رۆکی مۆسادیشدا، مائیر عمیت، كۆوه بوو و داوای ته قه مه نی بو بازوكا و تفهنگ و پاره و كۆمه کی دیکه ی كرد. عمیتیش به م شیوه یه وه رامی دایه وه: پاره مان نییه بتانده ینی، چونكه ئیسراییل ده وله تیکی هه ژاره. به لام به لینی پی دا كه به شیوه ی چهك و كه ره سه قه باره ی یارمه تیه كان زیاد بكات و به كرده وه ش بریک كه ره سه ی به شیوه یه کی ره مزیی ئاماده كرد^۸. پاشخانی ئه و گه شته ی ئیبراهیم ئەحمەد و دیتی نوینه رانی ئیسراییل، ده گه ریتته وه بو به هاری ۱۹۶۳، كاتیک كه مۆساد، رۆژنامه فانیکی بیانیی نیشته جیی پاریس، ده نیریتته كوردستانی عیراق. رۆژنامه فانه كه چاوپێكه و تن هه م له گه ل بارزانی و هه م له گه ل ئیبراهیم ئەحمەددا ده كات، كه پێكگه یشتنه كه له هوتیلیکی كه نار رووباری سین، له پاریس، ئەنجام بدریئ، له نیزیك سه فاره تی ئیسراییل، له بینا كۆنه كه ی، كه مولکی بنه ماله ی رۆشیلد بوو، له شه قامی واگرام^۹. جۆناتان رانده ل ده لیت: "پاییزی سالی ۱۹۶۳، ئیبراهیم ئەحمەد، سه فه ری پاریسی كرد و له هوتیلیك، كه پێكهاتبوو له سه ری، دابه زی و پێوه ندی به رۆژنامه فانه كه وه كرد و ئه ویش خیرا هه والی دا به ئیسراییلییه واقورماو و له هه مان كاتیشدا دلخۆشه كان، چونكه ئیسراییلییه كان له وه دلنیا نه بوون، كه بارزانی پێشینه زه كه جیه جی ده كات، یا كه سیک به گرنگی ئه حمەد ده نیریت. نوینه ری ئه وده می مۆساد له پاریس، مه ناحیم نافوت، كه به (ناهیک) ده ناسرا و دواتر بوو به جیگری به رپوه به ری ده سگاكه، جهخت له سه ره ئه وه ده كات، كه ئه و یه كه م كه سیکه، له گه ل ئه حمەددا - كه ته مه نی چلونۆ سال بوو و وهك هه موو ئه و كه سانه ی كه ده رده سه ری و لێقه ومانیان له ژیاناندا دیتوو، له ته مه نی خۆی مه زنتر ده رده كه وت - كۆ ده بیته وه. ئه حمەد دواتر به درپژا چاوی به سه فیری ئیسراییلی (والتهر ئیتان) كه وت و نه گبه تی گه له كه ی بو باس كرد و ده شیزانی چۆن له ژیه هه سته وه ره كان ده دات. ئه حمەد به راوردی له نیوان كورد و جووله كه دا كرد و گوئی، جهنگییرانی كورد پاره ی چای و شه کریان نییه و هه سته دایكایه تی له كن گۆلدامائیری وه زیبری ده ره وه ی ختوو كه دا. هه رچه نده به رپرسیانی ئیسراییلی وهك خه لكانیکی به

^۴ سه رچاوه ی پێشو، ل ۱۰۱.

^۵ سه رچاوه ی پێشو.

^۶ سه رچاوه ی پێشو، ل ۱۰۲-۱۰۳.

^۷ ئه مین... په نجه كان... ل ۷۲ و ۸۹.

^۸ نكنیمون... المۆساد... ص ۱۰۳.

^۹ راندل، جوناتان، امة في شقاق، ترجمة فادي حمود، دار النهار للنشر، بيروت ۱۹۹۷، ص ۲۵۱.

بهزویی نه ناسراون، بهلام (ناڤوت)، دواي تپه پوونی چهند سالیک به سهر ئه و ژوانه دا، جهخت له سهر ئه وه ده کات، که ئه و و ئیتان به وهی، که له ئه حمه دیان بیست، گه لیک دلته نگ بوون، مایر هر که له ناوه رۆکی پیکگه یشتنه که ناگادار کرایه وه، فرمانی دامه زرانندی ئه و پیه ونده به دفه ره ی له گه ل کورددا دا. ئه وه ی که روویدا بو ئه حمه د چاوه روانه کراو نه بوو. ئه و به گویره ی ئه و گوته به ناوبانگ و باوه ی خوره لاتی ناڤین: "دوژمنی دوژمنم دۆستمه"، کاری کرد. ئه حمه د ئه وه شی لا سه یر نه بوو، کاتی که به درخان، که له مه ر پیکگه یشتن له گه ل ئیسرایلییه کاندانا ناگاداری هیچ نه بوو، له گه ل خویدا بردی بو یانه ی شه وانه (کاباری، مه لها) ی (لیدۆ) له شه قامی شانزلیزی و له وئ وای پیشان دا که هه روا و له خورا له گه ل یه کیک که له سهر میزه که ی ته نیشت دانیشتووه، ده که وپته قسان. دواتر ده رکه وت، که ئه و که سه کۆمۆنیستیکی ئه ندای په رله مانی ئیسرایله. له دوايشدا ئه حمه د گه رایه وه کوردستان و له گه ل خویشیدا بیسته زار دۆلاری که له ئیسرایلییه کانی وه رگرتبوو، برده وه و به لینی هه نده ک کۆمه کی دیکه شی پین درا و دواي یه ک مانگیش له گه رانه وه ی، به شی یه که می چه که ئیسرایلییه کان گه یشتن"¹⁰. ره نگه بگوتری، که بارزانی، ئیبراهیم ئه حمه دی نارده وه و تووشی ئه و دیدارانه ی کردوه. من له و بروایه دام ئه گه ر ئیبراهیم ئه حمه د بو خۆی نه یویستبا، ده یتوانی نه روا ت و ئه و دیدارانه نه کات. له نامه یه کیدا بو نووسه ری جوو شلومو نکدیمون، جهلال تاله بانی پاکانه بو خۆی ده کات، که به شداری ئه و وه فده نه بووه، که سالی 1963 له پاریس سه ردانی سه فاره تی ئیسرایلی کردوه. تاله بانی ده لیت: "تیکه ل کردنی ناوی من به وه ی که له مانگی تشرینی سالی 1963 دا سه ردانی سه فاره تی ئیسرایلم کردی له پاریس کاریکی ناراست و نابه جیه... له تشرینی 1963 له ده ره وه نه بووم، به لکو له کوردستان بووم و... هه روه ها له و وه فده ش نه بووم که سالی 1963 به سه رۆکایه تی مامۆستا برابیم ئه حمه د چوه سه فیه ت و چیکۆسلوفاکیا و ئه لمانیای رۆژه لات و فه ره نسا. بۆیه راست نیه بگوتری که من له ناو ئه و وه فده ی پارتی بووم سه ردانی سه فاره تی ئیسرایلی کرد له پاریس"¹¹. ئه و نامه یه ی تاله بانی هه رچه نده پاکانه یه و بو په راندنه وه و ده رباز کردنی خۆی نووسیویه تی، وه لی له هه مان کاتدا ساز کردنی پیه ونده به ئیسراییل و سه ردانی سه فاره تی ئیسراییل له پاریس له لایه ن ئیبراهیم ئه حمه د وه ده سه لمینیت. له و سه رده مه شدا که ئیبراهیم ئه حمه د و تاقمه که ی له ئیران بوون، هیشتا هه ول ده درا، که پیه ونده ی ئه وان به ئیسرایله وه هه ر پاریزی. عیسمه ت شه ریف فانی، که له و ماوه یه دا سه ردانی ئیسراییل ده کات، باسی ئه وه ده کات، که شه وی پیش سه فه ره که ی، له گه ل ئیبراهیم ئه حمه ددا کۆبووه ته وه و ئیبراهیم ئه حمه د، ره زامه ندی خۆی له سهر ئه و سه فه ره پیشان داوه و فانی له و بروایه دا بوو، که ئیسراییل ده بی پیه ونده ی خۆی له گه ل ئیبراهیم ئه حمه ددا درێژه پین بدا و مۆسادیش گه یشتبووه ئه و ئه نجامه ی، که پاراستنی نیوانیکی باش له گه ل ئیبراهیم ئه حمه ددا، پیه وسته"¹².

¹⁰ سه رچاوه ی پینشو، ل 251-252. یه کیک له و کوردانه ی که زۆر له میژ بوو، پیه ونده ی به ئیسرایله وه هه بوو و له گه ل مۆساددا نیوانی خۆش بوو، میر کامران به درخان بوو.

¹¹ کوردستانی نوێ، نیومانگییه که یه کیه تی نیشتمانی کوردستان - بیرونی ده ره وه - ده ری ده کات، ژماره 1247، سپته مه به ر 1997، ل 2.

¹² نکدیمون...، الموساد...، ص 113.